

IN MEMORIAM AGOSTINA PICCOLI (1962.–1998.)

Nadimak rodnoga Mundimitra (Montemitro, Molise, Italija) 20. svibnja 1998. tragično je preminula Agostina Piccoli, jedna od najistaknutijih i najznačajnijih osoba iz moliškohrvatske sredine našega doba, perspektivna jezikoslovka te kulturna i društvena djelatnica.

Moliška Hrvatica Agostina Piccoli rođena je 3. listopada 1962. u slikovitu gradiću Mudimitru (Montemitro) u pokrajini Molise, u jednoj od preostale tri enklave u južnoj Italiji (ostale su dvije gradići/općine Kruč – Acquaviva Colecroce te Stifilić – San Felice del Molise) koje nastanjuju potomci Hrvata prebjeglih s istočne strane Jadrana prije petstotinjak godina. Odrasla je u uzornoj obitelji moliških Hrvata svjesnih svojih hrvatskih korijena; u domu se redovito govorilo domaćim, izvornim moliškohrvatskim jezikom, toliko zanimljivim današnjim jezikoslovcima. Nakon što je kod kuće završila (talijansku) osnovnu školu te (talijansku) srednju školu u obližnjem gradu Vastu na jadranskoj obali, A. Piccoli dolazi u Hrvatsku, u Zagreb, s čvrstom namjerom da ostvari svoju veliku želju: studirati kroatistiku. Pridružuje se tako malobrojnim moliškim Hrvatima koji su posljednjih desetljeća, potaknuti sviješću o svojem podrijetlu i nadahnuti tradicijom, poželjeli graditi mostove između stare i nove domovine, koji i nisu postojali. Nakon tzv. nulte godine, tj. jednogodišnjega tečaja hrvatskoga književnog jezika na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na fakultetu upisuje studij hrvatskoga jezika i književnosti te 1993. stječe zvanje profesora hrvatskoga jezika; u diplomskom je radu obradila fonologiju govora svojega rodnog mjesta. Tijekom studija u dva je navrata pohađala studijske seminare Zagrebačke slavističke škole (1985. u Zagrebu i 1988. u Dubrovniku), ne samo u želji za boljim ovladavanjem hrvatskim književnim jezikom i zadovoljenjem vlastitih interesa, nego i težeći stjecanju znanja potrebnoga za ostvarenje svojih već tada ambicioznih planova oko poticanja i promicanja moliškohrvatskih kulturnih vrijednosti, napose oko očuvanja izvornoga moliškohrvatskog jezičnog idioma. Tomu se zadatku zadnjih godina naročito posvetila.

Nakon što se iz Zagreba vratila u svoj rodni grad, prvi veći rezultat angažmana Agostine Piccoli bilo je sudjelovanje u pripremi prve pjesničke an-

tologije na moliškohrvatskom jeziku *Il sentiero lungo dell'esistenza* (Montemitro, 1991.). Uslijedilo je njezino intenzivnije aktiviranje u društvenom i kulturnom životu moliških Hrvata, a nakon završetka studija također i stručno i znanstveno usavršavanje te publicistički rad. Tako je kao stručnjak za hrvatski jezik i kulturu djelovala u Pokrajinskom povjerenstvu za skrb o jezičnim manjinama u Moliseu, bila je članica ocjenjivačkoga suda na natječajima dijalektne moliške poezije, suradnica s moliškohrvatskim temama u dnevniku *Nuovo Molise oggi*, učiteljica hrvatskoga jezika na tečajevima koje su organizirale općine Mundimitar i Stifilić, jedan od organizatora posjeta raznih grupa iz Hrvatske moliškim Hrvatima i obratno, središnja osoba za kontakt, posredovanje ili suradnju u gotovo svim akcijama i manifestacijama koje su se posljednjih godina odvijale među moliškim Hrvatima, a imale su za cilj njegovanje njihove tradicije, povijesti, jezika itd. te povezivanje s maticom domovinom.

Agostina Piccoli s velikim je entuzijazmom i nepresušnom energijom zastupala moliškohrvatske i hrvatske interese u Italiji, jednako kao i moliškohrvatske interese u Hrvatskoj. U tome je smislu sudjelovala na više znanstvenih skupova i manifestacija u Hrvatskoj (u organizaciji, npr., Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatske matice iseljenika i dr.) s kulturnološkim i lingvističkim temama. Svoja razmišljanja i rezultate objavljivala je u stručnim i znanstvenim radovima te novinskim napisima u hrvatskim i talijanskim glasilima. Važniji su joj članci: Prolegomena za rječnik govora Montemitra (*Filologija* 22–23, Zagreb 1994.), Fonološki prikaz govora u Montemitru (*Hrvatska obzorja* 4, Split 1995.) te Prelazak riječi u pasivni sloj u govoru moliških Hrvata – njezin zadnji rad, koji je postumno tiskan upravo u ovom časopisu.

Uspješno je surađivala s raznim institucijama u Hrvatskoj, npr. s Hrvatskom maticom iseljenika, Maticom hrvatskom, ministarstvima prosvjete i kulture, Institutom za hrvatski jezik i jezikolovlje i dr. Uz potporu Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske 1996. godine osnovala je dugo iščekivanu Hrvatsku dopunsku školu u Moliseu, na kojoj je – na žalost, samo nepune dvije školske godine – moliškohrvatske školarce poučavala hrvatskomu jeziku i kulturi te spašavala od zaborava svakodnevni domaći, već izumirući vokabular. Godina 1996. bila je osobito važna za moliške Hrvate i zbog toga jer su se u vrlo konkretnu obliku ostvarili dugogodišnji naponi raznih snaga, pa tako i oni Agostine Piccoli. Naime, donesena su dva važna državna akta: Italija i Hrvatska potpisale su u studenome Ugovor o pravima manjina, što je prvi međunarodni sporazum u kojemu se priznaje postojanje hrvatske manjine u Italiji, a nekoliko mjeseci prije stupio je na snagu i talijanski regionalni zakon o zaštiti i vrednovanju jezičnih manjina.

Godine 1997. plodno se djelovanje Agostine Piccoli nastavilo osnivanjem kulturne udruge *Naš grad*, koja je povezala sva tri moliškohrvatska mjesta. Njezina je kompleksno zamišljena djelatnost uključivala, npr., i izdavanje glasila na domaćem jezičnom izričaju jer se na prvome mjestu isticala potreba

za oživljavanjem moliškohrvatskoga jezika. A. Piccoli bila je potpredsjednica udruge te je sa svojim znanjem, sposobnostima i voljom bila osoba idealna za provođenje zamišljenih programa, jer je napokon – kao zaposlenica Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske od 1996. – bila materijalno osigurana i nije morala trošiti dragocjeno vrijeme na poslove kojima je godinama pridonosila obiteljskom budžetu, a koji nisu bili ni u kakvoj vezi s čuvanjem i promicanjem moliškohrvatske jezične i druge baštine. Kao profesorica hrvatskoga jezika i južnoslavenskih književnosti u svojem se kraju, jasno, nije mogla zaposliti u struci, a svoj je plodan rad do otvaranja Hrvatske dopunske škole uglavnom obavljala bez ikakve naknade, vodeći se rodoljubnim entuzijazmom (što je nerijetko iziskivalo i znatne osobne materijalne izdatke). Veliku moralnu ali i konkretnu podršku i pomoć u njezinu naglo i više nego prerano prekinutu životu i radu davao joj je suprug, također moliški Hrvat, Antonio Sammartino.

Iza Agostine Piccoli ostalo je, na žalost, nekoliko nedovršenih važnih projekata. Tako je još od gimnazijskih dana strpljivo i s velikom pomnošću skupljala građu za rječnik govora rodnoga Mundimitra, koji je namjeravala uskoro izraditi, a također je pripremala i čitanku početnicu za učenje moliškohrvatskoga, prvu takve vrste. Ostala je neobrađena i brižno skupljena građa o moliškohrvatskim toponimima, tim petrefaktima hrvatske prisutnosti na tim prostorima još od srednjega vijeka.

Agostina Piccoli napustila je obitelj, rodbinu, prijatelje, brojne poznanike i suradnike u 36. godini, u punom naponu životne snage, upravo kipteći djelatnom energijom, ostavivši iza sebe ne samo bolnu i neispunjivu prazninu u srcima bližnjih, nego i nadasve osjetnu prazninu u društvenom i kulturnom životu moliškohrvatske zajednice, kojoj je zadnjih godina bila čelnicom. Predan rad i ustrajni njezini naponi za očuvanje moliškohrvatskoga jezika, a time i identiteta, neće biti zaboravljeni. Njezina velika ljubav prema starom i novom zavičaju neka bude poticaj svima koji mogu dati svoj doprinos moliškohrvatskim ciljevima da nastave putem koji je u samo nekoliko godina djelovanja utrla ta snažna i marljiva mlada žena.

Snježana Hozjan